

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas utca 78. sz. alatt gr. BÀNFFI-ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőn.
 Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért elsőször 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
 A „nyilvántartás” cikkeik sora után 20 kr. előleges beklírdése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, február 25.

(D) Még csak egy év előtt azt hitték, hogy csak a porosz uralkodó ház tetszésétől függ, melyik perczben akarja azon sikert aratni a német nemzet egyesítésével, a mit Victor Emanuel az olaszszal arattott; s ma többé senki sem beszél a porosz királyi ház ily hivatásáról, a mióta Bismark vette kezébe a porosz ministerium vezérletét.

A porosz népképviselő és kormány külön szakadt; egy tapintatlan minister szembe állítá az uralkodó hatalmát a néphatalommal, s így egy oly belküzdelem tört ki ezen egykor oly jó uton indult államban, melynek következményei a mostani európai conjuncturák közt beláthatlanok lehetnek.

Tudjuk, hogy a lengyel kérdéssel Poroszország közvetlenül érintkeve van, midőn ő is egy részét bírja az egykor dicső lengyel királyságnak, melynek balsorsa volt az, hogy szétdaraboltassék.

A hajdan egy lengyel királyság soha sem békülhetett ki azon helyzettel, melyet akarattján kívül készített számára a nagyhatalmi politika. Szép királysága, történelmi országa három részre vágott, s habár az akkori kötések által az ő constitucionalismus maradványai ezen nemzetre nézve biztosítottak, a végeredmény csak a lett, hogy úgy az orosz, mint a porosz saját birodalmába az odaszakadt lengyel részeket teljesen beolvastani törekedett. Csak Galiczia, az osztrákhöz szakadt lengyel rész tarthatá meg külön határait. Az osztrák alkotmány behozatalával ide is kihatott az egységesítési törekvés; azonban ez alkotmány kedvezőbb helyzetet ad a porosz alkotmánynál és az orosz autocratiánál, mert az osztrák alkotmány az eddig teljhatalma alatt állott országoknak is, sok részben országos autonómia engedett, s a Reichsrath intézménye mellett fenhagyá a Landtagokat.

Innen magyarázható meg a hírlapok azon közlése, hogy a lengyel forradalom kitörésével Posenben nagyobb az izgatottság, mint Galicziában.

A történelem beszéli, hogy midőn Lengyelországot feldarabolták, Mária Theresia osztrák császárnő teljességgel nem örvendett a neki jutott osztályrész miatt, s Galiciát végre is csak azért fogadta el, mert az orosz hatalom tulereje miatt a lengyel királyságot megtartani nem lehetett, s attól tarthatnak, hogy az egész királyság orosz hatalom alá jut, ha a két német hatalom részt nem vesz belőle.

Igy a lengyel birtok Ausztriára nézve nem önkiegészítési szükség volt, hanem inkább az orosz hatalom nagyobb benyomulásának gátjául szolgált. Galiczia oly darab birtoka az osztrák császárságnak, melyet attól a magyar királyság választ el, s mely csak e királyság beolvastásával olvadhatna be a császárságba; ellenben Poroszországhoz a poseni lengyel herczegség, mint közvetlen szomszéd van csatolva a közös porosz alkotmány alá beolvastatván, ezen királyság kiegészítő részévé vált.

Ebből fejthető meg, hogy ezen perczben, midőn nem a porosz nemzet, hanem a trón hatalmára támaszkodva egy reactionarius minister kormányoz Poroszországban, az tetteleg szegül ellen az orosz lengyel mozgalomnak, s oly egyezményről beszélnek a porosz és orosz hatalom közt, melyek nemcsak az egész európai diplomatiát, de a porosz képviselőházat is izgalomba hozták.

E momentumnál Ausztriának régi szerencsése kedvez. Midőn a német bundnál Ausztria felett fölényt kezdett vívni Poroszország népszerűsége, előáll egy Bismark, hogy e népszerűséget csökkentse, s kiált a lengyel forradalom, mely a poroszt a despotismusáért gyűlölt orosz hatalom szövetségébe lökve egy elnyomott nemzet ellen.

A porosz politika ezen fordulatának következménye az, hogy már az angol lapok nagyobb kilátást ígérnek Ausztriának a német szövetségre való befolyásra, s oly eszméket is pengetnek, hogy e nagyhatalom nagy diplomatiái eventualitások esetében Lengyelország kiegészítéséért teljes kárpótást nyerhetne a német elemre leendő nagyobb befolyásában.

Annyit mi is sejthetünk, hogy habár Lengyelországból Ausztria is osztozott, Oroszország lehető belső gyengülésével Ausztria nyerne keleten.

E helyzetben látjuk magyarázatát Ausztria oly magatartásának, mely iránt az európai közvélemény kedvezőleg nyilatkozik. Ellenkezőleg Poroszország magatartásán látszik, hogy ő Posen megtartásáért akarja, hogy az orosz lengyelek tovább is az északi despotismus rabigájában nyögjenek. Őt a lengyel forradalom oly belső küzdelem közt találta, midőn a nép hatalma meg van törve, s az országgyűlés erős harczt küzd az alkotmány mellett szemben a hatalommal.

A lengyel revolutio sikere Ausztria két antagonistáján, az orosz és poroszon ejthet nehéz csapásokat s így Ausztria végzettszerűleg jut azon helyzetbe, hogy a világ megint reá ruhazza azon régi epithetont „szerencsés.”

Természetes, hogy e szerencse Ausztria magatartásától, belviszonyai sikeres megállapodásától és az eventualitásoktól függ. A helyzet azonban tagadhatlanul reá nézve elég kedvező, s csupán attól függnek a bekövetkezendő körülmények, mennyire fogja az osztrák diplomacia ezen helyzet kedvező állását felhasználni.

— Bécsi és pesti lapok különböző versioikat közöltek az erdélyi küldöttségről. Visszatérők oka azonban egyszerű, a mint azt a gróf Nádasdy ő exeljaéhoz a küldöttség által beadott irat bizonyítja, mely így következik:

Nagyméltóságú cs. k. minister és helyettes erdélyi korlátok ur!

Erdély gazdasági egylete sokkal szigorubbán ragaszkodik közvetlen hivatásának szabályszerű korlátaihoz, sem hogy a politikai kérdések megbeszélésére bocsátkozni vagy azokra nézve illetéktelenül felszólalni szándékában lehetne.

Nem vélhetne pedig az egylet, hogy a mondott korlátoktól eltér legyen, a midőn egy saját köréhez tartozó ügy előmozdítása végett megbízott küldöttségének megbizta, hogy egyuttal tolmácsa legyen a felsőleges trón számolyánál azon öröm- és hálaérzetnek, a melyet a Felsőnek honi vasutunk ügyében a testvérházának küldötti előtt nem rég ejtett atyai és bizalmat ébresztő szavai, minden hazafini szíven fellobbantottak.

Nem hitte és nem bízta a gazdasági-egylet, hogy ezen kizárólag a hálaérzet kifejezése végett, minden mellékes czélzás nélkül tett megbízása a politikai helyzetnek komoly kérdéseivel tévesztésbe, és azoknak döntő értelmezésére szolgáljon alkalmul; a mire nézve nagyméltóságodnak többszöri határozott nyilatkozatai kétséget nem engednek.

Minél mélyebben érzi tehát a küldöttség a politikai helyzetnek fontosságát, az erre vonatkozó kérdéseknek súlyát és az e részben netalan bekövetkezhető fejedelmi nyilatkozatok roppant hatását, és minél inkább ismeri küldői iránti szoros kötelességét: annál nagyobb mértékben kell aggodnia a felett, hogy az utóbbiaknak kétségtelen szándéka ellen cselekedne, ha az általuk a kiküldetés alkalmával nem is gyanított és fogalmaitól oly lényegesen eltérő körülmények között, a melyekről csak éppen most győződhetett meg a küldöttség, mindamellett megbízását teljesíteni akarná, mielőtt küldői által e részben újabban utasították.

Azért is, miután a küldöttség ilyen nyomozott felelősségnek terhét küldőinek határozott megbatalmazása nélkül magára nem vállaltatja, és miután szentül hiszi, hogy ebbeli aggodalmát Felsőges urunknak atyai szíve és nagylelkű jogérzete legkegyelmesebben méltányolni fogja, kötelességnek érzi magát nagyméltóságodhoz azon egyhangú kérelmével járulni, miszerint a Felsőge elotti megjelenésünk a fentebbi okoknál fogva szükségessé vált elhalasztását és a küldöttségnek a szoros kötelesség szabta ebbeli eljárását legkegyelmesebb urunk elíre terjesztési méltóztatassék. Bécsben, február 15. 1863. Gróf Mikó Imre m. k., gr. Bánffy Miklós m. k., b. Bornemisza János m. k., gr. Bethlen Domokos m. k., b. Bánffy Albert m. k., b. Bánffy Dániel m. k., gróf Teleki Sámuel m. k., Zsigmond Elek m. k., b. Szentkereszty Zsigmond m. k., Hintz György m. k., ifj. gr. Bethlen Ferencz m. k., gr. Mikes Benedek m. k., Thorma Károly m. k.

A gazdasági gépekről.

(Folytatás.)

És már ez az oka, hogy bár többire mindnyájan meggyőződve legyünk a géptárgy legújabbabb voltáról, mégis oly nehezen terjedjen s kevésbé használhasson az, de hát a fenebbi 3 nehézségeknek kelljen-e évente föladniuk, a hon oly sok millió mérőkre menő vetőmagvának 1/3-át? ha szinte képesek lennénk is szemet hunyni annak, hogy a gép több és tökélesebbi terményt eredményezzen.

Nem! nem! az nem lehet!!! Néünk teljes meggyőződésünk az, miszerint meg fog, meg kell semmi másra!

körül írt 3 nehézségeknek, akadályoknak, a világos értelem, szilárd akarat és rendíthetetlen kitartás. Szágának sulya alatt; minek kimutatására tényül szolgáland saját szerkeszteli magrakó-gépünk is, mely az 1-ső nehézséget 1/3-ad résznyi olcsóságával, a 2-t 1/3 ad résznyi könnyűségével számítván, a 3-at aként enyészetti el, mert szerkezete oly egyszerű, hogy azt a gazda akár mely közönséges falusi mesterrel átértetni, s ha valami hiányzik, az szükséges kifizetésre képes leendő, p. o.

1) Clayton Schuttlevorth árjegyzéke értelmében, egy Garret-féle 9 soros magvetőnek ára loco Bécs 410 ft (múlt 1862-ben M. Paget János ur Gyéres-Sz. Királyra, Londonból hozott egy 9 sorost, melynek ára iránt, midőn kérdeztem, azt felelte, hogy jegyzékét állítotték, egész bizonyossággal nem mondhatja meg, mennyivel jött 400 frtnál drágábban), minek 1/3-ad részéért 9 sorossal, s kinek tessék oda arányosított azon 13 vagy több sorossal is szolgálhatunk. Ugyan az idézett jegyzék, egy 13 sorost, mely egyszersmind trágyáz is, 800 pftra teszen, ilyet is kiállíthatunk 1/3-ad rész árért.

2) Továbbá egy 13 soros Garret érintett számla szerint, 15 mássa nehézségű levén, mink ugyanazon szélességben azaz 13 sorost, csak 5 mázsást állítottuk elő; a mi pedig a kezelőt illeti, az nem csak kellőleg megkimélve van, de még igen sok alkalmat nyer az elkényesedésre; mert nálunk mint a szerkezetből azt látni, még a fordulón sem kénytelen leszállni, s egy egyén egyedül helyt ülve, és ha tessék kényelmesen szivarozva, a vonó erő pontos kormányzása mellett mindent elvégezhet, midőn az említett Garretnél, annak ferde járása miatt, a kocsihoz ki kell, hogy irányadó szüntelen és szakadással kell, hogy küzdjön; egy harmadik egyén pedig a fordulón a sarukat kiemelni, a vető-szerkezt felfüggeszteni, s mindezeket illő időben ismét visszahoztatni, vagy is munkának érezteni köteles.

3) Végre, mi a szerkezet egyszerűségét illeti, arra legvilágosabban szól maga a gép; azonban azoknak, kik ennek szemlélésére később jutnának el, annyit mondhatunk, miként a fölött, hogy géplükben semmi fölösleges nem szerepel, annak lényteljes kiállítására kevesebb mesterfogás igényeltetik, mint az érintett Garretnek csupán vetőszekrényére, s mint olyan természetesen olcsóbb is lehet.

Mintha hallanók: „igen ám! de aztán tökéletlenebb is”, de csak lassan, lassan az előítélettel! várjuk meg lementét s aztán itéljük el a napot! Mink ugyanis tudván azt, miként minden összehasonlítás gyűlölséget vonjon maga után, azt elmellőzzük; s ezen gépünket, egyszerű pongyolasságában kiállítván, azon utasítással bocsátjuk el, miként ő tényeinek czélzertségével és hasznosságával vivja ki a gazdák figyelmét, helybenbágyását és kedvező ítéletét, lasten vele!

Midőn itt gépet, géppel való elbánást van szerencsénk ajánlani, nem szabad mellőznünk azon figyelemztetést, miszerint gépek használata csak a kellő előzmények megtétele után legyen és lehessen czélzerti; s ki talán árkos-bokros földön gépmivelést kívánna igénybe venni, az éppen úgy tévedne, mint ki a végett csináltatna egy gözbajt, hogy a Maroson menjen föl vele Gyergyóba a tutajok után, sem gátok, sem köszörtek ellentállására nem gondolván.

Ezt azért említjük meg, mert napirenden lenni látjuk azon szomorító tény, miszerint az előzmények megtételének elhanyagolásából származó akadályok s kifolyó rossz eredmények, többnyire mindig az ártatlan gépekre fogatván, szörnyű rágalomnak vannak azok kitétetve, s annak különösen a köznépre igen káros hatása van, mi nem csekély fontossággal bír; mert valóban a mivel gazdaság és gépészet kellő előhaladására nézve megkivántatik, hogy a nép, a közvetlen tényező, az értse, hasznosságát elismerje s gyakorlatbavételét szeresse.

Ezen tekintetből minden felvilágosodottabb embernek erkölcsi kötelessége a népet helyesebb fogalomra vezetni, vele a hasznost, a jótékonyt megismertetni és kedveltetni stb.

Ily nemű kötelességem érzetétől ösztönözötve, szerencsének érzem magamat, egy oly egyszerű és olcsó magrakó-gépet előállíthatni, mely bármely telkes gazda által megszerezhető s az ő egyszerű taligájára alkalmazva használható legyen, és a mely külüben is csekély árat pár napi használtatása által, a gazdaságnak megtérítse, s mint ilyen, ezt krajczáros magló-gépnek gondolom helyesen mondhatni. Egyszerűségéről szintugy, mint életrevalóságáról szóljon ő maga; én azonban edes reményemmel bocsátom őt el, hogy az annyira káros és hiányos kézikönyvet minél hamarabb hódolatra kényszerítse, s idővel egészen kiszorítsa, áldás reá!!

Ezen magrakó szerkezet, mint az 1862-iki „Korunk” 88-ik számában írva áll, éppen oly tökélytel pergeti, hinti, vagy ha úgy tesszük, sorozza el a magvakat, mint maga az ugyanott érintett szántva-magrakó-gép; de a mint azt minden szakértő nyilván tudhatja, a hozzá járuló közönséges eke, mely néki, mint magló-gépnek, kiegészítő részül tekintendő, csak úgy felelhet meg ez érdemben elhivatásának, ha az ekeartó különös jóakaratral s feszített figyelemmel működik azon, hogy a barázdák kellőnél mélyebbek s szélesebbek ne legyenek; minthogy pedig béres-csésztől ilyesmit követelni tulzás, s mondhatni hiru reménykedés volna, világos, miként a vetőgépet ekével alakított taligát, közönséges ekével venni igénybe, azokra nézve legajánlatosabb, kik maguk fogván az ekeaszarvát, minden tekintetben kellő figyelmet fordítanak saját magvaik mikénti elrakására.

Ez így lévén, nem lehet érintett gépecskénkel eként megállapodunk, hanem annak kiegészítő részét, a közönséges ekét is kell vele összehangzásba hozván egy alkotnunk, hogy az a magrakas kellekeinek megfelelően, azaz 3-os és 4-es kiválólág sajátosságosan szerkesztett szántva-magló géppünkkel egy vonalra emelkedjék, azonban olcsó, a nép által könnyen megszerezhető, s a gazda minden illetékes kívánalmainak megfelelő legyen.

És már egy ilyeszeri kiállítással úgy szólva egy egyes ekére szervezett, de minden kellekekkel bíró szántvamagló gépecskét kiállíthatunk, a megrendelő igényeihez képest 30 ftról lejtve 12-ig, minél olcsóbban legjobb akarattal sem szolgálhatni. (Vége következik.)

Kentelke, február hó.

(Vége.) Mezei rendőrség azért, mindenek előtt sietve mezei rendőrség. A Vinkel-Huterei teljesen meg kell tiltani, mint különben is iskoláját a népi fiatal sarjadéka elerkülés-telenedésének. Rendezettségnek csordák s éjjel nappal kötelezések mindenki marháját ott legeltetni. S ekkor a prevarikáló marhára szabassék szigorú pénzbüntetése, mint van Frank- és Poroszországban. A prevarikációért legyen a falu előjárója felelős. Persze ekkor ő állít csőszöket a közös határra, rét-, vetés-, erdőre, a minden érdekeltet egyetértéssel. Mert míg az én erdőösszöm mit bányá, ha a szomszédom erdejét lopják, róját legelik, s megfordítva: addig a rendtelenségek megszüntetéséről gondolni se lehet. Aztán belkellene hozni a birtokaránylagos marhatartást, mert lám Beszterczén ezen rendszer mellett tavaj nem volt prevarikatio, s a szárazság dacára a marhának volt mit legelni. A kisebb határokon a ludtartást is ki kellene külsőből stb. De mind ezt tegye a kormány, s közegyei által éreztessze a rendetlenkedő kártevővel a törvény szigorát. Ekkor aztán lesz értelme az osztrák S-nak, hogy ki mi kárt teszzen vagy is a mi kártételen rajta kapják, csak azt fizesse, még ha szantszándékos kártevő is, és hogy a kár mekkorasága szerint büntetessék. Mert máskint helyesebb a honitörvény, hogy a prevarikation rajtavesztett tartozott minden addig történt kárt megfizetni. De azért is vegye át a kormány a maga alkotta mezei rendőrszabályok érvényesítését, mert különben csak fokozódik a surlódás, kivált volt földes ur és földműves osztály közt, pedig a múlt évi gyujtogatások retentősege ennek mentől inkább kerülését tette szükségessé. De itt a gyujtogatások felemlítésénél nem lehet elhallgatni a közömböséget, mely égesek alkalmával történik az által, hogy az illető hivatalok részéről nem tétetik elég erőlyes nyomozás az esemény okának kifizetésére, s így vigyázatlanságból vagy szantszándékos gyujtogató mintegy utasítva van csendesen nyugtatni.

De cikkem elején azt mondtam, hogy a mezei rendőrség hiánya és tagosítatlan birtok az, mi nagyban a gazdaságosság nyomorát előidéz. Az elsőről sokat beszélünk. Szóljunk az utolsóról is. Elhagynom annak felemlítését, hogy a catastroalis munkalokokra tett kiadások árán ma Erdély $\frac{2}{3}$ -da commassálva lehetne. Nem emlegetem azon teméntelen s nagy horderővel bíró okokat se, melyek a tagosítást szükségessé teszik. Még arról se szölok, hogy a Bach-rendszer a tagosítási alapokat oly módon állította fel, hogy az a nép és birtokos közt mintegy ellentétet szült, míg helyesebb alapra fektetés által az urbérisegek kárpótlásából teméntelen tagosítás vitethetett volna vége, midőn most már a pénztelenség egy újabb nagy akadályává vált. De azt nem lehet elhallgatnom, hogy szétszort birtokokra a mostani birtokháborítási törvény teljesen nyomasztó, s körülmenyeink

közt igen bizonytalan kimeneteli perre taszít. Csak az egy Budapesti emlitem, hogy a b. B. jószág forradalom után 200 holdnál többet apadtott, barázdák foglalása által. Igen, mert a perhez két tanu kell, a ki tudja, hogy felperes melyik barázdáig birt közelebbi műveléskor használt. De ki is képes minden földmívelőket két tanut vinni a helyszínére. S ha vinne is ki, képes az összefolyó barázdáknál a helyes határvonalat felismerni? Pedig a pertesző fél nagyot bukik, tán egész földje árát veszti el. S a két peres fél egy helységben s szomszédok, egy más halalos ellenével. Addig is azért, míg a tagosítás érdekében életrevalóbb intézkedések tétethetnénk, hogy elszort birtokaink rendezett váltógazdaságot folytathassunk s gazdánk nyomorát előidéz ezen másik fontos ok is kezdjen megszűntetni: a birtokháborítási törvények módosításának oda, hogy mint szokás volt megyei statutumaink szerint, minden birtokháborításnál a helység előjáróság legyen első bíró, s csak itt el nem intézőt ügyek vitessenek a járásbírószá elibe.

És minthogy jelenleg más közeg nincs ezen indítványok kormány elibe jutására, bátorságot veszünk magunknak azok felkarolására a gazdasági-egyletet kéri fel. Vajha már tavaszra eredményt láthatnánk!

Vályi Elek.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Nyílt-terbe tartozó cikkek csak is a lapunk homlokán kített díj előleges beküldése mellett közöltnék, melyet a beküldők a nyomtatott egy sor betűinek kéziratuk sorávali összehasonlítása után kiszámíthatnak. A nyílt-terei cikkek közlését azért vagyunk kénytelenek az előleges beküldéstől föltételezni, mert többen, kik előfizetünk sorába sem tartoznak, visszaéltek e részben bizalmunkkal, mi pedig nem érkeztünk arra, hogy tartozásaik teljesítéséért az ilyenekhez levelegessünk. Ennélfogva a magánügyi cikkek, s vitákat, melyekkel különben sem örömet foglaljuk el lapjainkat, csak is a kikötött díj előleges beküldése mellett adjuk közre.

— Az erdélyi küldöttségről írja a „G. Corr.“, hogy miután az a kihallgatás politikai színezetéről értesítve, a korlátozottsági előkötöz beadtá azon kérvényét, eszközölne ő Felségénél a kihallgatás elhalasztását addig, míg a küldöttség küldötöl utasítást nyerhet magatartására nézve, mint a kiktől csak egy pár anyagi kérdésnek ő Felsége elébe terjesztésre bízott meg: ő Felsége ezen kérésre az időhaladékok megtagadta, és megparancsolta, hogy a küldöttség a trón előtti kihallgatástól álljon el.

— Gróf Mikó ő nmlga a „Botschafter“-ben nyilatkozatot tesz közre, melyben kinyilatkoztatja, hogy a magyar udvari kancelláriától semminemű értesítést nem vett, mely az erdélyi küldöttség kérdésével összekötöttségben állott volna.

— Az erdélyi országgyűlés összehívása mindinkább közeledik áll. Annak alakí szervezése az 1791-i törvényeknek fog alapulni, azonban sok különbséggel, a mennyiben az Erdélyre nézve 1848-ban is fenbavagott megyei képviseletbe a népszámszerinti képviselet beleoltattatik, 30,000 lélek után választván egy követet. Azt hiszik, ugy kell ezt érteni, hogy ott, hol a megyék s székek létszáma az eddig küldött két képviseletre eső 30, 60 ezer lelken felül esik, ott minden 30 ezer lélekre még egy-egy pótkövet lesz, mert a szácsok befolyásánál fogva nem hiszik, hogy a megyei képviselet általában a népszámszerintivel cserélhetnék fel. Az 1848 óta elhalt regalisták helyett újak nevezetnek, és a

Sachenland fővárosában Szebenben fog összegyűlni ezen gyűlés. Ily hírek szállonganak az okvetlenül összehívni szándékolt erdélyi országgyűléstől.

— A „Wanderer“ febr. 22-ről egyik cikkében az erdélyi országgyűléstől ezt írja: „Két éve már, mióta az erdélyi országgyűlés egybehívásán dolgoznak, s már számtalanszor mondták, hogy az előkészületek bevégeztek; s im az egybehívás maig sem történt meg, a miért az ilyféle hírekben éppen nem csoda, ha kevésbé hiszünk. Kik a körülmenyekkel nem ismeretesek, azok előtt mindez megfoghatatlan. A legyőzendő nehézség valóban óriási, a mig két, egymással ki nem békült nézet ellentétben áll. A miniszterek többsége és a Bécsben székelő udvari kancellária az országgyűlés egybehívásán dolgoznak, melyet úgy szeretnének egybealkotni, hogy a kormánypolitika győzelme valószínű legyen. Tehát oly választó mód találandó, mely a kormánynevezeteknek ellenbe törekvő elemeket kisebbségre szorítsa. Ide tartozik az ugynevezett magyar párt, mely a Magyarországgal való uniónak 1848-ban történt szentesítése után, egy külön erdélyi országgyűlést, bár hogy alakuljon az, törvénytelennek tart. Történetesen ez a magyar párt birtok és értelmiség szerint a legfontosabb Erdélyben s éppen oly nehéz tanácsát és közreműködését a kormány ügyekben nélkülözni, mint befolyását a netaáni országgyűlési választásoknál háttérbe szorítani.

— Az erdélyi gazd. egylet küldöttségének tagjai Bécsből a napokban bazeérkeztek gr. Mikó ő nmlgán kívül, a ki még pár hetet Bécsben fog mulatni, pesti lapok híre szerint gyöngékedő egészsége miatt.

— Mennél nagyobb valamely város, annál nehezebb feladat abban a rend fenntartása, pedig minél számosabb lakóval bir valamely város, annál szükségesebb a helyi rendőrségnek a rendre fellépni; ott, a hol a fellépés nincs kellőleg gyakorolva, leggyakoribbak a panaszok, a kéregetők, házalók, tekergek, tolvajok ellen, oly helyen könnyű a bűnnek rejtőzködni, s nehéz feladat a legkisebb kizárás nyomozása is. Városunk hatósága a jó rend érdekében kezd el e napokban a lakosok összeírását, s rendelés a lakók költözködséről, az idegenek érkezése és elutazása fölül a jelentések megtételét, s hirdette ki újból a családrendtartás azon szabályát, a mely a felfogadott család bejelentését rendeli. Városunk értelmes lakossága, reméljük nem fog meggúnyozni ez intézkedésben, s annak kereszttüvelét inkább elő fogja mozdítani, mint akadályozni, meglevén győződve, hogy a városi hatóság csak a közönség érdekében cselekszik, a mikor a fátárságot, de a rend fenntartás érdekében elengedhetlen szükségességtől munkálatot intézi. (Beküldött.)

— Közlekedésről színe kertül Szőlősi Piroška kedvence színezetűk jutalmára Nestroy „Jannhäuser parodiája“ című 3 felvonásos bohózat Pákozdi magyarosítása szerint. Kik ismerik, jósága s mulattatóságával fogva elég méltónak tarják arra, hogy a színbáz megteljen.

— A „Herm. Ztg.“ reméli, hogy Szeben és Besztercz meg fogják ünnepegni a februiusai patens évfordulati napját.

— Gróf Lázár Kálmán, ismert kedves tollu beszélyírónk s természetbúvárunk, a ki különösen az ornithologia terén már is igen becses adatokat szolgáltatott a hazai tudományosságnak, megint érdekes művel szándékozik meglesni az olvasó közönséget. A munka, melynek most éppen szerkesztésével foglalkozik „Vadászok és természetbarátok évkönyve“ cím alatt fog megjelenni, s több jeles írótól hozand részint mulattató, részint ismeretterjesztő

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

Ezen feszültség gróf Hallay és a fiatal-ság közt, melynek a fennebbi jelenet tanujelét adta, lehetett oka annak, hogy Zováthy Gábor neve újból felmerült s azoknál, kik az ildomot és gyöngedséget a társas élet főbb kívánságainak tekintik, újból kedvetlen érzést keltett fel gróf Csillári esélyéről Zováthy elmaradásának emlékezteté. Olykor a körülmenyek fontosságát adnak oly dolgoknak, melyeket másképp igen csekélyeknek tekintünk. A fennebbi kérdésre az idők és körülmenyek voltak sajátosság befolyással. Az 1847-dik év elején az 1848-i eszmék miasmájának mulhatlanul jelentkeznie kellett már, és egy önkénytelen s megmagyarazhatlan ingerültség és szorongás kezdett feltűnni a társadalmi rétegekben.

Az ily érzések azonban csak egy-egy percz behatásának voltak következményei. A kedélyes farsang vigan tovább folyt. A vidámságot leleményességgel kívánták élen kiteni. A főurak pénzöket vagy hitelöket nem kimélték a kedvtelenségekért. Soktól könnyen telt, mások meg azzal tartottak: „a ki hátul marad, tegye be az ajtót.“ Most oly esélyre történt meghívás, hol minden ur és dáma antik magyar öltözetben jelenjen meg, s nagy időtöltésül szolgáljak az ismert új nemzedék középkori rococo vagy nagy nehézkes alakjai, de senkinek sem lett volna bátorsága e közös bohózkodásból kivonni magát; majd meg elhatározták, hogy mind az udvari bálközvetben jelenjenek meg, s a harisnyáknak és papucsoknak volt keletük. A ki mindezeket győzi pénzzel, elhet a főbb körökben.

E különöz mulatságok közül a legkülönözöböt gróf Csillári hirdette ki, melyben egy látatlan tánczos viendette a főszerepet. Gróf Csillári maga kérte fel a fiatal hölgyeket e tánczos részére, ugy osztván föl, hogy a látatlan tánczosnak alkalmá legyen mindenik hölgygyel táncolnia.

A gróf e sajátosság ötlete képezte napokon át a hozzátvetések és találgatások tárgyát. A kíváncsiság e részben annál inkább fel volt gerjesztve, mert gróf Csilláritól a hozzá legközelebb állók sem voltak képesek valami hozzátvetést is kicsikarni e titokból.

Gróf Hallay Becenitz tiz házánál is felkérték ezen titok nyomozására, a mi reá nézve annál nehezebb volt, mert egy kissé elveszté a gróf Csillári bizalmát a Zováthyin elkövetett méltatlanság miatt. A véletlenek azonban rásegíték őt egy combinatoria. Tudta azt, hogy az ismeretlen vendég részére gróf Csillári által Ozdy Aranka van első tánczosnötöl fölkerve. Bizonyosan itt egy családi ünnepegyesség forog fenn s oly egyénről lesz szó, a ki által Aranka érdekelve van. A postán sikerült kilesnie, Pestről Ozdy Arankához ezimzett levelet, melynek pecsétjén kilencz gombu korona alatt jól kivehető családézimer volt látható. Nemzedéktani könyvekből fölfelezték nemsokára, hogy e zimer a gróf Honti nemzetség ezimere.

A titok kulcsát érzé kezében gr. Hallay. A gróf Honti nemzetségnek két élő tagja volt, a kétes halállal kimult gr. Honti Dániel két fia, Emil és Kázmér. Gróf Honti Dániel halálát heves vérti fiával Emmillel összeveszesének tulajdoníták. A hir azt beszélte, hogy egy felbőszült szempillantásban Honti Emmil ingerült atyja vak böszültségben pofon tütötte, mire a fiu örvöngő dühben egy buzógyánt kapva le kastélyuk nagy termének faláról, azt goromba atyja után dobá s nyakszirtján halálos tütést ejtet.

A gróf halálának okát a necrologban a szélhűdés tulajdonították, a hir azonban szárnnyaira kapta az eseményt, minek foly-

tán bírói közbelépés történt, a halottat a kriptából kivették s orvosi vizsgálatok az erőszakos ütésnek a szélhűdésről összekötöttségben állíták meg a halál okait. Gróf Honti Emil akkor már nem volt a hazában, azt mondták Keletré utazott, hová már azelőtt utlevélet vett volt. A határszéli őrségek jegyzőkönyvei e hirt igazolák. A gróf ellen kereset indították s miután hollétét tudni nem lehetett, hatóságilag lön elrendelve védelmezése. A kereset gyanúsítá ugyan őt, de elődöntő bizonyítványokhoz nem lehetett jutni, minthogy az atya és fiu közti zavar csak a gróf birtokfellyelölje volt tanujja, ki csak egyes tanu volt és az elhunyt gróf régi szolgálja, s azon felül mint olyan, ki a mint a védokmányokban be volt bizonyítva, gróf Honti Emil iránt mindig elleneséges indulattal viseltetett, nem lehetett alkalmas arra, hogy vallomásából döntő meggyőződést merithessenek a bíróságok.

Gróf Honti Kázmér egészen más hirben állott mint testvére. Művelt nemes kedélyű ifju és meleg érzésű honfi volt. Nagyszerű jövedelméből nagyszerű áldozatokat vitt a haza oltárára, s neve mindenütt ott volt az emberiség aranykönyvében. A fiatal gróf utóbbi éveit Londonban és Párisban tölté, s csak a napokban érkezett meg hona fővárosába. A főbb körökben tudva volt, hogy Ozdyné és Aranka gyakran találkoztak Párisban gróf Honti Kázmérral. A tél elején gróf Csillári is egy párszor említé, hogy gróf Honti Kázmér a farsang végén vagy a jövő tavasszal átrándul Kolozsvárra.

Fel volt fedezve a titok. Gr. Honti Kázmér az, kivel gróf Csillári oly érdekes titkot üz.

A kitűzött est elérkezett, a fényes társaság összegyűlt, mindenki élen kíváncsisággal várt a pillanatra, midőn a titok le lesz leplezve, mert ekkor még mind csak ismerős arcokat leheté látni a termekben. Végre a titok le lön leplezve. Nagyobbat

reméltek ugyan, mint a mit nyertek, de gróf Csillári ötlete így is méltányoltott.

A gróf karjain vezette be Zováthy Gábor a salonba.

— Hölgyeim — szólt — adjunk elégtételt Zováthy barátomnak gr. Hallay ücsém azon feledékenységéért, mely amny félremagyarázásra szolgáltatott okot minden körben.

Csak gróf Hallayné tett e jelenetre gunyos megjegyzést szomszédjához, más mindenki tetszéssel fogadta a gróf e sajátos udvariasságát.

— Mikor jött ön Kolozsvárra s érkeztekör miért nem látogatott meg — kérde Aranka Gábertől, midőn a francia-négyesbe felállottak.

— Csak ma jöttem. Nehány nap előtt gyorsposta hozta Zováthfalvára gr. Csillári levelét, melyben írja, miképp most, hogy semmi félreértés ne történjék, személyesen ír hozzá és kér fel, hogy mai estélyén annál elmulhatlanabban megjelenjek, mert számomra már a tánczosnötök felkérte és ötöt semmiesetre sem compromittálhatom. Közülte tánczosnötöm névsorát, hazám legkitűnőbb hölgyeit és én nyakra-főre siettem kívánsát teljesíteni.

Aranka elbeszélte azon titokszerséget, melylyel gr. Csillári e kérdést átvitte, elannyira, hogy még ő maga sem puhatolhattott ki többet, csak is annyit, hogy a gróf elégtételt akar adni egy becsületes fiatalnak, ki megsértetett.

— E kifizetés zavarba hoz. Jobb lett volna elhagynia. Az emberre nézve mindig veszélyes, ha többre méltatják, mint a menynyit igényelhet — szólt Gábor.

Az est vigan repült, Gábor elég szívéllyességgel volt fogadva arra, hogy magát szintén jól érezze, csak midőn gróf Hallay Beceniz fordult meg olykor előtte, lehetett látni arcán a felháborodás és utálat jeleit.

(Folytatjuk.)

dolgozatokat. Előre is üdvözljük e vállalatot, s felhívjuk rá a közönség figyelmét!

— A „Kronst. Ztg.“ arról értesül, hogy bizonyos kilátás van, miszerint Maros-Vásárhelyről Udvarhelyen át Brassóba, s Brassóból Kézdi-Vásárhelyre táviraí sodrony vezetetik, sőt Erdély több más pontjaira nézve is tervezetik, hogy táviraí összeköttetésbe hozassanak a már létező fővonalakkal.

— A „Gazeta Transilvaniei“, midőn két sajtóperrel szorongattatnék, melyek közül az egyiknek éppen egy román igaztalan követelése szolgál alapul — mint a szerkesztő írja — nem hagyhatja említetlenül Dunka, Lázár és Aldulian kir. főkörmányszéki tanácsosok azon nemes példáját, miszerint dacára azon sértésnek, mely ellenök még a „Gaz. Tr.“ 1861-diki 88-dik számában elkövetett, mindaddig nem sürgötték a keresetet, ez által is bizonyosságát adva annak, hogy ő méltóságai, távol attól, hogy a nemzeti érdekeket kockáztassák, melyek közé a román lap fenállása is számítandó, e tekintetben is példányul szolgálnak sok románoknak. A román szerk. azon elvet állítja fel, hogy ha hirteligen megsértettünk, igazítsunk el az elégtétel dolgát hirteligen. Mi pedig azt mondjuk, hogy egy lelkiismeretes szerkesztő nemcsak a sajtórendőrség irányában felelős, s legjobb axioma az, hogy a hirteligen se aljasítások személyes sértések eszközévé!

— Ugyancsak a „Gazeta Trans.“-ben olvassuk B. megütközését azon hír felett, miszerint a nagyváradi új román püspök Papp Szilágyi úr Rómába készül magát felszenteltetni. Ne higgyék ezt — ugymond. — A váradi egyházmegye minden fia jól tudja, s el kell hogy ismerje, miszerint a fejérvári érsekséghez tartoznak már századok óta; hogy az ők regeneratoraik két erdélyi férfi volt, éppen balázsfalviak, u. m. Darabant és Vulcanu püspökök stb. Ne higgye senki, hogy a váradi clerus annyira önző volna, hogy egyházi jogokat idegenítsen el világi haszonért. Tudja jól, mily messze van Róma Váradtól. Ez csak bizonyos más clerusok kegyének vadászása volna, melyek Várad és Róma közt vannak stb. A magyar és német clerusokat, katolikus Magyarországot emlegeti, óvakodásra int, s végül reméli cikkirő, hogy a nevezett püspök elmegy Balázsfalvára, megkéri szépen az érseket, hogy szentelje fel ott, aztán ez alkalommal egy kissé megbarátkozik az erdélyi dialectussal, s ha ez nem tetszik, majd elmegy később Rómába, sőt Turinba is, a hol a számos (?) moldva-oláhországiak társaságában jobban megtanulja az olasz nyelvet s Italia ezen fővárosából a román és latin nyelvről összehasonlító nyelvészeti dolgozatot küld, s így tökéletesíti azt, a mit Sincai és mások balázsfalviak a vaticánban kezdeményeztek; aztán megfordul Velencében is, a hol alkalma lesz az ő keleti ritus szépségeit tanulmányozni.

— A brassói német lap (febr. 18-ki szám) arról értesül, még pedig „hiteles kútfőből“, hogy magok a románok nem hajlandók megtartani az általuk tervezett congressust.

— Lisznyai Kálmán, a kedves dalú költő, s a még kedvesebb ember temetése e hó 15-én ment végbe Buda-Pesten. A gyászmenet a császárfüvedből indult, hol az ő-budai ref. lelkész tartott rövid búcsúbeszédet, s a nép-színház tagjai zengettek búcsúnéket. Budaváros tisztikara testületileg fátylakkal jelent meg a gyászünnepélyen. A hatfogatú gyászkocsit kardos ifjak vették körül, s a lánchídnál, — hol a menethez tengerenép csatlakozott, — a korszát az elhunytak pályatársai vették vállalkra. A nemzeti színház előtt Győry Vilmos orosházi lelkész által tartott, meghatározó szép gyászbeszéd után tovább húzódtak a menet a keresési temető felé, mely annyi jelesnek hamvait takarja már, s most újra drága hamvakkal népesedett. Sirja felett ismét emlékbeszéd hangzott, s babérkoszorús fejfája mellett hű özvegy s két igazi árva zokogott, kiknek könnyeit felszártatni a nemzetnek legyen szent kötelessége.

— Kornis Károly, a Gyorokon családja körében nemrég elhunyt s életében sokat szenvedett hó hazafi számára, szülővárosa Arad, közadakozás útján síremléket akar állítani, s leányának menyasszonyi hozományul 2000 frtot gyűjteni össze. Még a temetés alatt több összejejt 300 frtnál. Arad valóban a legelkeesebb alföldi városok egyike.

— Az esztergami ujság legközelebbi számában a következő figyelembe veendő sorokat olvassuk: „Esztergám, febr. 13. Nem csak a bécsi, de a pesti fővárosi lapok is telvél, primás ő eminenciájának legközelebb Bécsben tett útjára vonatkozó hírekkel és különféle kombinációkkal, sőt azok némelyike már annyira megy, hogy ő eminenciájáról azt is közli: mi mellett, vagy mi ellen nyilatkozott. Helyi lapunk azon magas szerencsében részesül, ünnepélyesen kijelenthetni, miszerint primás ő eminenciájának utolsó bécsi útja közvetlenül a pestlipót-városi basilika ismeretes ügyében történt; s ha magas körökben lett volna is szó hazafi ügyekről, ennek nyilvános jellemet tulajdonítani egy lap sem volna jogosítva általa; annál kevésbbé oly nyilatkozatot tulajdonítani az ország áldoragának, mely a nemzet kívánataival ellentétbe helyezné magát.“

— A Rév-Komárom és Új-Szöny közötti bajorhid szerencsétlenül járt, mert alig hogy e hó 8-án beállították, még az nap estején egy tehervontató gőzös oly erővel rohamt neki, hogy azonnal szétröbölt. A kapitány meg akarta fordítani a hajót, de már késő volt, mert az a hidnak dölve megállott s itt várta be a reggelt. A kár 2,000 forintba van becsülve, s azonfórl a közlekedés is legalább egy hétre megakadt.

— Mindenki kis testület egy külön ország jogát kezd már magának vindikálni, s beleegye a törvényhozás jogaiba, hogy az alkotmány chartájának pergament foszlányait széttepi segítség. A pesti kereskedő testület küldöttséget indít Bécsbe azon memorandum átküldése végett, mely az osztrák nemzeti váltótörvény behozatalát a leg-határozottabban javasolja.

— A londoni világkiállítás körül fáradozásaiért leg-felsőbb kitüntetésben következő hazánkiai résztvevők: Harmadik osztályú vaskoronarendet nyert: Korizmic László magyar kir. helytartótanácsos; — a Ferencz-József rend kiskeresztjét: dr. Szabó József pesti tanár; Müller János G. n. szebeni jogakadémiai tanár és Fischer Mórész a he-

rendi porcellángyár tulajdonosa; — koronás arany érdemkeresztet: Cilebert Robert gutori földbirtokos, Egan Ede Közseg melletti bérő, Jankó Vincez pesti gyárfőnök, Ganz Ábrahám budai vasöntő s gépgyárnok, dr. Jenny selmeczai bányatanácsos, s Poszner Lajos pesti papirgyáros; — végül arany érdemkeresztet: Beregszászi Lajos pesti zongoragyárnok. Ezeket kivül a legfelsőbb megelégedés tudtát adatot: dr. Ranolder János veszprémi püspök; gr. Waldstein János kamarás s udvari tanácsos, Wodianer Mórész lovag és Török Gábor aradi földbirtokos uraknak.

Meghívás. A kolozsvári rom. kath. főgymnasiumi dalárda f. évi marcius hó 2-án délelőtt 10 órakor szent misét hallgatandó, és ezután a lyceumi nagy teremben megalakulása évfordulását fogja megünnepelni.

Mely ünnepélyre a dalárda nagy érdemű pártoló tagjai tisztelettel meghívhatnak.

Kolozsvárt, február 24-én 1863.

A nevezett dalárda nevében

Berecz Antal,
a dalárda igazgatója.

NYILT-POSTA. Nagy M. urhoz Sz. Mátéba. Az ön által említett cikket nem vettük.

Nemzeti színház. Febr. 12-én: „A neslei torony“, dráma 5 felv. írta Dumas S., fordította Csátó Pál. A főbb szereplők jobbra jól játszottak, közönség elég szép számmal.

Febr. 13-án: „XII. Károly Rügen szigetén“ történeti vígjáték 4 felvonásban. Élénk jó előadás. Közönség meglehetősen számmal.

Febr. 14-én: „Sámuel király, vagy az elv martyrjai.“ Irta Úrményi Lajos, a kolozsvári nemzeti színház tagja. Vadász J. jutalomjátéka.

A csekély számú közönség nagyobb része meg volt elégedve a fiatal szerző kísérletével; érdemtől rójuk fel mi is azt, hogy jambusai tiszták és könnyen folynak. Szerzőt többször kihívták s a jutalmazottat megtapsolták.

Febr. 15-én: „A nagy-idi czigányok“, énekes szimfónia, 3 felvonásban, írta Szilgiet.

Ez este Rajz volt leginkább elemében, Ferke szerepét adta. Hogy Rajznak szép tehetsége van a komikumra, azt a közönséggel együtt mi is ismeryük; csnpán annyit tanácsolunk neki, hogy élje be magát szerepeibe teljesen, és ne gondoljon annyit a közönség perezný megnevezetésével, mint szerepeinek maradó alakokká dolgozásával. Szöllősi Piroksa, Boér, Paulayné, Paulay, Komáromi, mind betöltötték helyeiket.

Febr. 16-án: „Don Juan pokolba menetele“, bohózat, 3 felv., írta Fexas, fordította Szerdahelyi.

A közönség előtt sokkal ismertebb alak Leporello, a D. Juan szolgája, minthogy el ne hinné első szavunkra, hogy Rajz remekelt benne. Szerepét jól megtanulta; mozdulatai átgondolva voltak: valóban megérdemelte a tapsokat. Paulayról nem szólnunk semmit, mert őt nem illyenmő darabban szerejűk emlegetni. Tóthfalusi énekes színész letére, a másodrendű drámai szerepeket is eljátszodja. Igen helyesen teszi. Ez bizonynyal nem von le semmit operistái korszoriból. Szöllősi R. és Piroksa jól játszottak. (8.)

Febr. 19-én: „A pénzaristokraták, vagy becsület és szemtelenség“ legújabb dráma 5 felvonás, írta Augier Emil. ford. Feleki. Tetszést aratott darab, süketülten előadva, Közönség szép számmal.

Febr. 21-én, Komáromi Lajos javára „Tűz van!“ legújabb eredeti operette 1 felv. írta Haray Viktor, zenéjét Pongrácz József; ezt követte: „Fehér bajszal“ legújabb vígjáték 1 felv. írta Feullet Octav, ford. Radnóthfai S.

Ugy a szimulméti újdonság, mint a tehetséges Komáromi iránti részvét szép közönséget gyűjtött össze. Érdekel vártuk kivált az eredeti operettet, melyet Pongrácz Józsi írt. Nyitányban mindjárt látnak, hogy a természet zenésző e szerzemény. Bájoló magyar zene, átözöklene egy himnuszba, s újból átesapva magyar népdalba. Egy potpourri szerű szerzemény, melynek egyes részei bájolók, szépen is vannak összekötve; de az alap gondolat hiányzik. Nem úgy mint Fortunio dalában, hol e dal körül forog az egész operette, nem mint a „Martha“-ban, hol az „Árva róza“ és „Ég bocsáss meg“ áriák annyiszor visszaemlékeztetnek a kedves nyitányra, s hol a nyitány elkészít minket azon kedves alap gondolat gyakori megjelenésére. Pongrácz operettejében igen szép népdalokat hallunk, habár gyengéden előadva, egy szép terzett, szép ima aria, s kardal, de a gondolat egysége hiányzott, a minőfóva ezt nem is nevezhetjük operettnak, hanem énekes népszimfóniának. Egy operetben igen szépen föl lehet vala használni azon momentumot, midőn a harangozó a toronyba zárva, a huszár és kedvese a kertben vannak. Egy szép terzett lehetett volna itt, melyben a félrevert haranghang bejátszhatik, mint a Troubadourba a kolopácsütés, a terzett átmehetett volna egy kardalba, midőn a lármára a nép megérkezik. És az alap gondolatot lehetett volna a zene ezen momentumára fektetni, s a nyitányba bejátszhatni a haranghangokat. Egy szóval ebből a tárgyból kiegészítve lehetne szép operettet előállítani, de e célra magának a szövegnek is jobban átdolgozva kellene lennie. Haraynak jó ötletei és elég jó scenirozása van; de nincs nyelve, s ez nagy baj. Ez operetben egyetlen velős mozdlat vagy jellemző dolog nincs. Az itt kirívó trivialitásokat éleznék nem nevezhetni. Verselése igen gyenge; nem csak a mérték és metszések, de a rim szabatosága is hiányzik. Haray sok képességgel bír a szimfóniák technikai előállítására, a kidolgozásra azonban elevenebb stýl, hatásosabb ötletek kellenének. Ha e hiányon segítene, érdekes műveket hozhatna színpadunkra. Ugy Haray, mint Pongrácz többször kihívásban részesült, mint szintén a jutalmazott, kinek üdvözlésére a korszoruk s virágcsokrok sem hiányoztak.

Febr. 22-én: „A czigány“, az előbbi szereposztással. Az előadás jó volt, mi sem hiányzott csak a fő czimszerep vívőnek régi rongyos kúpenye, melyet most újabbal cserélt ki.

POLITIKAI HIRLEK.

ANGOLORSZÁG. London, febr. 18. Poroszország magatartását a lengyel felkeléssel szemben, angol és francia, hivatalos és független lapok egyaránt kárhóztatják. A „Times“ többek közt így ír: „Bizonyos, hogy egy oly beavatkozás, a minő a király szándékában van, minden rokonszenvet, a mi iránta az angol népben még létez, ki fog oltani. Ha az a cél, a melyet Poroszország mint hatalom gyámolít, hogy egy szent szövetség, még kevesebb lelkiismeretességgel párosulva, mint az, a mely egy előbbi nemzedék korában létezett, valóban kiljé Lengyelország utolsó reményét: akkor mi angolok minden sorscsapást, a mely a porosz államot érni fogná, számalom nélkül fogunk tekinteni.“

Hire jár, hogy Angol, Franciaország és Ausztria közösen oda akarnak működni, hogy Lengyelországnak az 1815-ki szerződésnek fogva illető jogait megszerezzék.

FRANCIAORSÁG. Páris, febr. 18. Itteni politikai körökben nem tartják lehetetlennek, hogy a lengyelügyben tett interpellatoria adott óvatossá válasza dacára Bismark urnak végre sikerüljön fog, az orosz-lengyel felkelésből európai kérdést, s talán európai bonyodalmat előidézni, t. i. ha a felkelés tovább tart. A francziáknak a lengyelek iránti rokonszenve szunyadoz, mintán a felkelést mindenki reménytelennek tartja. Poroszország magatartása élénkíti e rokonszenvet.

Páris, febr. 21. A „Constitutionnel“ következő tartalmu cikket közöl: A lengyel felkelést csak belpolitikai ügynek lehetett volna tekinteni. Poroszország beavatkozása által európai kérdéssé alakult át. Poroszország magatartása egyhangu rosszalással találkozik. Poroszország meggyőződhetett, hogy nagy hibát követett el, a midőn maga és Oroszország között érdekközösséget akart alapítani, a mi nem létez. A február 8-diki egyezmény hamis helyzetbe hozza Orosz- és Poroszországot; ha ama szerződés a jelentett értelemben van kötve, súlyos következményei lehetnek. Félni lehet, hogy Poroszország buzgalma következtében, Oroszország a lengyel felkelés ellen segíyezzen, Európa az új török ép alatt Lengyelország régi nevét, s az alattvalóknak kormányuk elleni felkelése helyett, a nemzeti önállás visszakövetelését fogja tekinteni; ez annyit tesz, mint az egész kérdést újból szőnyegre hozni, a felosztási jelenetet megújítani s szándékosan a legnagyobb igazságtalanság eszelekvényét állítani a világ szeméi elébe, a mely ellen o nemzedék lelkiismerete még nem szűnt meg tiltakozni. Ez mélyenható zavart, nagy nyugtalanságot dob Európa közepébe; és minő időpontban hiszi Poroszország, hogy ekkora felelősséget magára vállalhat! Egy oly időpontban, a midőn Franciaország a szerződések lelkiismeretes tiszteletének s nagy politikai mérsékletnek példáját adja; a midőn erőszakot tesz legelőkelőbb rokonszenven s tartozkodik avagy csak egy szóval is kijelenteni azt az érdeklőséget, a melylyel régi szerencsétlen szövetségesei iránt mindig viseltetett és viseltetni fog. Még remélünk lehet, hogy az egyezmény szó szerinti szövege el fogja oszlatni ez aggodalmakat; minden esetre barátságos tanácsadások nem fognak hiányozni Poroszországnak. Tudja ő már, mit tart az egész szabadelvű Európa a be nem avatkozás elvének ezen megértéséről.

Az „Opinion nationale“ febr. 19-i számában, „Lengyelország helyreállítása“ czim alatt ezeket írja: „Lengyelország e pillanatban harmadikban kel fel egy század óta amaz uralom ellen, mely nem egyéb volt örökös kizárnál. E harc a kétségbeesés harca; minden lengyel előre feláldozta arra életét. E hósi kihívásra Oroszország kiáltással felel. Gyilkoltat, éget, pusztít. Nem a mai kor szelidebb harca ez, hanem a Dzsengiszkánoké! Franciaország nem nézhette hidegvérrel a tizenöt ezer kereszténynek gyilkoltatását Szíriában; elnézi-e több millió mérszároltatását? Ezt föl sem tehetvén, lássuk, mikép lehetne nagy áldozat nélkül Lengyelország helyreállítását elérni? A legnagyobb nehezesség, min még mindig megtört Franciaország jóakarata, az, hogy Lengyelország három részre levén osztva, három hatalmasság ellen barcolni óriási feladat lenne, melybe az események által belosodorthatnánk, de önként nem foghatunk. Ma még csak Oroszország van a harcban. Csak az orosz alatt levő lengyelek keltek fel. Galícia és Posen nyugton vannak. Oroszország nem rendelkezhetik minden erejével. Új társadalmi átalakulás ezt nem engedi. Sőt a miatt tán a ki nem elégitett orosz nép maga is felkelhet. S a lengyelek elszántsága oly nagy, hogy ha csak Oroszországgal lesznek szemben, legalább soká fentarthatják magukat, számolván az esetségesekre. A főkérdés tehát az: milyen e perczben a más két hatalom magatartása és Francia- s Angolország elhatározása? Poroszország, semmi kétség, kilépett a neutralitástól. Bár semmi vész nem fenyegeti, seregeket összpontosít, Oroszországgal egyezsége lépett. A mi Ausztriát illeti, ez egész ellentét képez Poroszországgal. Nemcsak ellenségeskedést nem taunait a lengyelek iránt, sőt még rokonszenven vádolják. Ausztria könnyebben közeledhetik Lengyelországgal. Lehető-e Ausztriát a másik két hatalomtól elkülöníteni? Ha ez lehető, akkor Lengyelország fel van szabadítva s tán helyreállítva minden nehezéssel nélkül. Lássuk tehát: mi érdeke van Ausztriának a status quo fentartásában? s mi magas érdeke lehetne az új kombinációkban? Ausztria négy év óta igyekszik megmenekedni régi abszolút rendszerétől. Ezáltal népszerepe s befolyása Németországban nevedekett. Azonban két komoly veszély fenyegeti Ausztria biztonságát és befolyását. Ha Velencét mindenképp megakarja tartani, néhány év alatt Olaszországgal báboruja kikerülhetlen. Másfelől Oroszország szomszédsága s annak a színtán birtokát illető terve folytonosan nyugtalnithatja Ausztriát. Galícia birtoka nem nagy kárpótás azon tulsulyért, mit Oroszország nyert Európa központján Lengyelország felosztásával. Hogy az orosz seregek e felosztás által Berlintől csak néhány napi közelbe jutottak s Magyarországnak majdnem határát, az nem hiába történt. E felosztás óta sőt addig ismeretlen orosz Helvétia, Olasz-, Franciaországban, s avatkozott be legújában Magyarországnak. Galícia birtoklása sovány kárpótás a kényelmetlen szomszédsággal. Ha néhány év előtt kárpótásról lett volna szó Ausztria javára, mindenki a Dunára vagy Adriára

gondolt volna. Ma itt nehezebb volna a kombináció. Új népfajok és nemzetiségek erősödtek ott meg, kiket nehéz volna Ausztria alá rendelni. De a Németországban törekvés ez az alkalom nyújtatnak Ausztriának lengyel és orosz birokért magát kárpótolni. Ausztria nem léphetne fel Oroszország ellen a nyugati hatalmakkal, ha csak ezek nem biztosítják, hogy Németország új alakulásánál bő kárpótlás jutand számára, midőn felsőbbbbségét nyílt elősegíti a porosz kormány minden nap inkább növekedő elvakulása. Ausztriára nagy szerep vár. Hátat fordítván örökre az orosz despotizmusnak, mindent elhárítván, mi őt a nyugati hatalmaktól elválasztja, nagy sikert vívhat, s a mivel világ rokonszenvét is megnyerheti.

A Párisban élő lengyel ifjuság nyilvános köszönetet szavazott a francia tanuló ifjuságnak a Lengyelország melletti tüntetésért. A közönség irat aláírói kijelentik maguk és társaik nevében, hogy elutaznak, részt venni hazájuk szabadságharcában, miután már sok menekült harszol a felkelők sorában s még az öreg hadastyánok is vagy elutaztak, vagy készülnek az útra.

A tüntetés alkalmával elfogott ifjakat azzal az észrevétellel bocsátották szabadon, hogy Lengyelország iránti rokonszenzüket nem kárhozták; de az utcai zaj meg nem engedhető.

A „France” biztos forrásból tudja, hogy Ausztria a lengyel ügyben a be nem avatkozás elvét pártolja.

OLASZORSZÁG. A nápolyi tanuló a párisiak példájára szintén tüntettek a lengyelek mellett s a Garibaldi-hymnust zengve a lengyeleket éltették, de a rendőrség közbelépett s a további csendháborításokat meggátolta. A mint mondják, ezt még egy nagyobb tüntetés fogja követni. A lengyelek részére alakított bizottmány aláírást nyitott. A St. Carlo színházban is oly zajos tüntetés volt, hogy a rendőrség kénytelen volt az előadást félbeszakasztani.

NEMETORSZÁG. Berlin, febr. 21. A lengyel ügybe való beavatkozás tárgyában indítványozott határozat iránti véleményezés végett kinevezett bizottság tegnapi ülésében sem miniszter, sem kormánybiztos nem volt jelen, s még tudatva sem volt a meg nem jelenés. Indítványoztatott, hogy e körülmény jegyzőkönyvbe ígattassék. A szabadelvű töredékek tudvalevő javaslata, minden szavazattal három ellen elfogadtatott. A dolog érdemét illetőleg teljes összhangzat uralkodott. Még Boonin és Saenger is ellene vannak minden Oroszországgal való közreműködésnek.

A „Köln. Ztg.” szerint Rechberg gróf érkezett a francia és angol követekkel, hogy a lengyel végrezéseknek, ha lehet, végeztessék. Pétervárra akarnak hatni, hogy a szerződésnek eleget tegyen. A „Spencer. Ztg.” pedig azt írja, hogy Balabin orosz követ mindent elkövetett, hogy Ausztriát hasonló lépésre bírja, a minőt Poroszország tett.

Naponkint sarkalta Rechberg grófot, s bizonyos körök segítségével már kezdett is némi engedékenységet kivívni. Azonban az ügy a miniszteri tanács elé került, a hol különösen Schmerling államminiszter sürgette, hogy Ausztria eddigi magatartásától ne térjen el. A tanács többsége e nézet mellett volt, s a külügyminiszterium is elfogadta azt.

OROSZ- ÉS LENGYELORSZÁG. Krakkó ből írják febr. 18-ról, hogy a miechow csatából sok sebesültet szállítottak oda; sok szétszort felkelő osztrák területre menekült s ott a fegyvert letették. Miechow egészenél az orosz katonák nem engedték oltani. A város febr. 17-e reggeli 8 óráig 18-a esti 10 óráig égett. Az elesetteket nem volt szabad eltemetni. A kozákok több falut felégették.

Ausztria magatartásáról a lengyel ügyben írja a „Gen. Corr.”: Már a felkelés első napjaiban követelte a bécsi orosz követ az osztrák területre menekült felkelők kiadatását. Minthát azonban a válasz az volt, hogy e kívánat nem teljesíthető, mindamellett a szerződések s barátságos szomszéd kötelesek által parancsolt minden elővigyázati intézkedések meg fognak történni, a batárszélek gondos őrzése az átjövő felkelőknek a batárszélektől távolabbi helyre beleb, bezése, ember- és fegyverszállítások meggátolása végett stb., orosz részről ezzel megelégedtek s nem állottak elé újabb követelésekkel vagy javaslatokkal.

Ujabbak. Krakkó, febr. 22. A „Czas” szerint Langiewitz Rakowban állomásoz; az oroszok közelebb az osztrák határszélhez Stobnicában. Olkszt a felkelők kiűritették s oroszok szállották meg. A varsói posta nem jött meg, a vasuti közlekedésnek meg kell szakiatva lenni, a mi a Petrikan- és Radomsknál történt csatákról szál-longó hírek igazolni látszik.

— **Lemberg,** febr. 22. Langiewitz e hó 20-án ismét bevonult Staszowba (Radom kormányzóságban a Czarna mellett) s részint megszállotta a várost, részint környékén táboroz. Az orosz gyalogság, dragányosok és kozákok Stobnicában állanak. Ma éjjel Krakkónál katonai czirkáló csapatok a felkelők számára toborzott 56 egyént 34 lóval fogtak el.

— **Berlin,** febr. 22. Több lap jelenti, hogy a Gollub porosz határvárossal átellenben fekvő Dobryzn orosz határvárost szerdán éjjel nyolcz óra hosszzant porosz katonaság tartotta megszállva, mivel híre járt, hogy felkelők fogják megtámadni.

— **Páris,** febr. 22. A „France” bizonyosnak mondja, hogy a lengyelek érdekében kérvény fog intéz-

tetni a senatushoz. E kérvény tekintélyes egyének által szerkesztve vitára fog alkalmat adni, a midőn a kormány szintén kinyilatkoztatja véleményét.

— **Turin,** febr. 22. A „Movimento” írja: Garibaldi állapota folyvást javul. Mankó segítségével egész a tengerpartig eljut. Gondolata mindig Lengyelországra van irányozva. Corte tábornoknak, a lengyeleket segélyező egylet elnökének azt írta, hogy helyesli az egylet alakulását. A lengyelek javára Milanóban és Florenzen tartott népgyűlések nagyon népesek voltak. A kárt szenvedő lengyel családok gyámolítására iránti javaslat nagy lelkesedéssel fogadtatott.

— **London,** febr. 23. A „Times” úgy vélekedik, hogy a lengyel kérdés Poroszország eljárása által általános európai kérdéssé válik. Franciaország ez ügyet kiszákmányolhatná a Rajnánál. A „Daily News” Lengyelország viszszaállításáról beszél. Valamennyi hírlap a legkíméletlenebbül kárhoztatja Poroszországot.

— **Athéne,** febr. 22. Kanaris pénteken beadta lemondását. Bulgari és Ruphos új miniszteriumot alkotnak: Kalligas, Londres, Chaya, Artemis, Balbis és Kyriakos személyében; a nemzeti gyűlés megerősítette 101 szavazattal 77 ellen. Szombaton Bulgari, Ruphos és miniszteriumok ellen feltámadtak. Ezek beadták lemondásukat: Az ideiglenes kormány többé nem létezik. A nemzeti gyűlés fogja a miniszteriumot és az elnököt kinevezni.

— **Uj-York,** febr. 11. Egyesületi néger ezredek Georgiába és Floridába benyomulván, győzelmes csatákat állottak. A charlestoni angol konzul, egy néger ezred odaérkezése miatt, Russeltől azt a parancsot kapta, hogy Havannahba menjen: Summer a senatusban 300,000 néger toborzását indítványozta.

— **Veracruz,** jan. 28. Mejia francziapárti tábornok Doblado tábornokot megverte s 400,000 piastert elvett tőle.

Távíratok tudósítás a bécsi börzéről

Februarius 25-ikén: Nemzeti köles 81.50. 5% Metalliques 75.25. Bank-részvény 813.—. Hitel-részvény 220.40. Váltó Londonra 116.10. Ezüst 115.10. Arany 5.54.

Februarius 23-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 75.50. Erdélyi 73.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Sz. 1103. eln. 1862. **Hirdetmény.**

A felsőleg kir. főkörmánysékek mult évi april hó 30-ról 8492 számú magos rendeletével föllállított borszéki fűrdőbizottmányi Elnökség részéről ezennel közhírré tétetik: miszerint azon már huzamos idők óta sajnosan tapasztalt visszaélések foganatos elhárítása és megakadályozása szempontjából hogy t. i. némely borvízzel kereskedő emberek, máshelységben töltött borvízeiket „Borszéki” gyantán eladják, sőt az ily üvegeket egészen a Borszében kinttő borvízeik, s ezen család által nemcsak a vevőket játszódják ki és károsítják ki mintára peccsítik, s ezen család által nemcsak a vevőket játszódják ki és károsítják meg — minthogy az ily színi készletek, rövid idő alatt minden borvízi kelleiket elvesztik — pusztá vizzé fajulnak, hanem egyszersmind a borszéki főkut vizének Európa szerte elismert kitűnő jóságából keletkezett becsét csonkítani kívánják, szükségesnek látta a bizottmány oly mód foganatosításáról gondoskodni, melynélfogva ezen a közigazgatási hatóságok figyelmét is nagy mértékben igénylő családok jövedőre meggátoltassanak s a vásárló nagy közönség a borszéki borvíz valódiságáról biztosítva lehessen. —

Erre nézve Mandl Dávid haszonbérlelővel egyetértőleg megállitattott: miként az üvegek már e jelen évben s jövedőre nézt ne az eddigi mód szerént „önlapocskával” (Staniol), hanem „önkupakkal” (Kapsel) ellátatván, peccsételtesnek le, s a peccsét ezenkívül borszéket, a haszonbérlelő Mandl Dávid nevét és a töltési évszámot jelölje, valamint szintén a dugók is P. B. (Principal Brunnen) helyett F. K. (fő kut) legyenek bélyegezve.

Ezen újnemű költségesebb kezelés és peccsételés által a bizottmány a kiűzött ezélt már az által is véli elérhetni, hogy az ily nemű önkupakok csak is Nürnberg és Frankfurtban gyártatván, egyelőre s tán huzamosabb ideig is, nem fognak oly könnyen utánoztatni egy felől, és más felől a már egyszer fölhasznált önkupakokat ujából alkalmazni szinte lehetetlenné válván, a hamisítás annál biztosabban megelőztessék.

Mely ilyenén intézkedéseiről a borszéki fűrdő-bizottmánynak, mint képviselői testületnek, a nagyközönség, saját érdekében hivatalosan értesítettik.

Csik Somlyó, janár 31-én 1863.

(34) (2-5)

A főkirálybírói helyettes, mint bizottmányi elnök.

NEM HIVATALOS.

Haszonbéri hirdetés.

(1-3)

Iktári Gr. Bethlen Kata, Gr. Bánffy Miklósné alólnevezett birtokai, folyó 1863-dik év Sz. György napján kezdve több évekre haszonbérbe kiadandók:

- 1) M. öhri Kolozsmegyében, hozzá tartozó szopori részek, udvarház, gazdasági épületek, szántók és kaszállokkal s tótházi és szopori királyi haszonvételekkel.
- 2) Frátai Kolozsmegyében, szántó és kaszálloval egy tagban, a szopori és m. sz. jakabi határszélek összekötése szomszédságában —
- 3) Noszolyi Dobokamegyében, szántókkal, kaszállokkal, szőlőkkel s ideartozó erdőszombattelki és szász bungárdi királyi s egyéb lehető haszonvételekkel —
- 4) M. tohái Thordamegyében, szántó, kaszáló, tó haszonvétele, egy ujon épült kétövű tó malommal és királyi haszonvételel. —
- 5) M. keménytelki Thordamegyében, udvarház és mindenféle gazdasági épületekkel, szántók, kaszállok és királyi haszonvételel. —
- 6) Királyfalvi Küküllőmegyében, udvarház, gazdasági épületek, szántók, kaszállok- és szőlőkkel s királyi haszonvételel. —
- 7) Csucsi Alsófehérmegyében, udvarház, gazdasági épületek, szántók, kaszállok, szőlőkkel s királyi haszonvételel, ideartozó hárii résszel. —
- 8) Gergelyfai Alsófehérmegyében, szántó, kaszáló, szőlő és királyi haszonvételel.

Mind ezek felől lehet értekezni s a szerződést végrehajtani, e végre felhatalmazott Elekes Györggyel Thorda-Koppándon.

Nyomatott az ev. ref. főtáda betűivel. (Bel-farkasúteza 74 sz.)

Ezennel van szerencsém a t. cz. közönséggel tudatni, miszerint 3000 veder lengyelországi gyártmányu és 37 fokozatu tiszta Spiritus illó árban nálam eladó.

(45)

(3-3)

Buday Imre, vasárus.

Miksa Eleknél Hadréven egy 15 m. 2 cz. piros pej, apai ágon Ruby, anyai ágon Kátótl származott tehér mén hágni fog márt. 21-től kezdve 6 for. 50 kr. előleges fizetés mellett.

(47)

(2-3)

KÉSZPÉNZRE
ntasítottak föld- és gyár-birtokosok, iparvállalkozók, községek, testületek és magánosok, kik nagyon elfogadható feltételek mellett folyó-tóktól kívánnak felvenni kellő biztosítások mellett.
Közelebbi felvilágosítással szolgál bérmentes megkeresésekre:
Henri Frimont és Angeli Edler József
Bécsben, Péterier, Wandl szálloda, 149 ajtó szám.

(37)

(2-4)

STEIN JÁNOS
erdélyi muzeum-egyleti könyvtárusnál
kaphatók:

Arany kinestár, ezer titkos szerrel a közjót előmozdítására és iparüzlet lendítésére, a mezőgazdaság, vgytan és műipar terén tett legujabb fölfedezések szerint, nélkülözhetlen kézikönyv házi-, mezőgazdák, gyárosok és iparosok számára. Második kiadás. Ára 1 ft. 40 kr.

Gyümölcs-iskolák Lucas Ede útmutatási nyomán, hazai viszonyainkra, különösen a községi faiskolák vezérkönyvéül. Kiadja a „Kerti gazdaság” szerkesztősége. Számos fametszettel. Ára 1 ft.

Grosz Lajos, orvosi rendőrség. Ára 1 ft 50
Ladányi Gedeon, a magyar alkotmány története. Iskolai kéziköny. Ára 1 ft.

Kiss Károly, a stratégia elvei az 1796 i. németországi hadjárat előadásával felvilágosítva. 2 Kötet ára 4 ft.

Szózat, hazánk katolikussaihoz. Különösen katolikus klérusához. Ára 50 kr.

Vas Gereben, Eletunt ember. Regény 2 kötetben. Ára 2 ft.

Kempelen Győző, Herostratiadók, felelet Arisztidesznek az „Önbírálatra” és „Polgárosodás”-ra. Ára 80 kr.

Házi orvos, vagyis 500 legjobb háziszor, 145 betegség ellen. Ezenkívül útmutatás miként kell élni hogy 100 éves kort éljen el az ember. Továbbá a hidegvíz csudagyógyerejéről és Hufeland házi és uti gyógyyszerlára. Ára 1 ft.

Kulifay Ede, Szentelt koszoru. Költemény fűzer. Kiadta Garay Alajos. Ára 40 kr.

Barth Antal, Szótár C. Julius Caesar de bello gallico és de bello civili című emlékirataihoz. Ára 1 ft 68 kr.

Sue Jenő, Látórtúra örgróf. Regény. Ára 80 kr.

Pelitzmann Gregor, manuale sacerdotum pro visitatione et provisione infirmorum, item supplicio afficiendorum necnon sepultura mortuorum, Idiomatico hungarico, germanico, slavico et illyrico conoinnatum. Ára 2 ft 20 kr.

Wilks Collins, A fehér rubás nő. Angol regény. Fordította Balázs Frigyes, 3 kötet. Ára 3 ft.

Pados János, Utijegyzetek. Levelekben. Ára 1 ft 50 kr.

Környei János, magyar szavaló. Jelesebb íróink műveiből. I. rész. Alsóbb tanodák használatára. Ára 40 kr.

Rosti Zsigmond, a közös ügyek és egyedüli alkotmány szerű kezeltetésük. Ára 80 kr.

Ingyen tanító francia nyelv-mester. A francia nyelvvel szinty könnyen, mint alaposan megtanulni kívánó magyar ifjaknak ajánlja Brassai Samuel. I. rész. Az alap- és bővített egyszerű mondat. (A Kékkönyvtár XIV. füzeté.) Ára 1 ft 60 kr.